

4. Потрібність у навчанні персоналу. Використання нових технологій може вимагати навчання персоналу, що може забрати значну кількість часу і коштів. Крім того, не всі працівники можуть бути готові до навчання.

5. Проблеми з безпекою даних: Зростаюча кількість цифрових даних може ставити бізнес під загрозу кібератак та інших безпекових проблем. Підвищення ризику порушення безпеки даних може призвести до витрат на захист від цих загроз.

Отже, умови цифровізації суспільства вимагають нових способів співпраці держави, бізнесу, науки та освіти. Інтеграція цих сфер є ключовим елементом успішної цифрової трансформації.

Перелік використаних джерел:

1. Цифровізація як етап становлення цифрового суспільства знань. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyvrovizatsiya-yak-etap-stanovlennya-tsyfrovogo-suspilstva-znan/>
2. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyvrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>
3. Ж.В. Дерій Стратегічні напрямки цифровізації АПК Україна/ Ж.В. Дерій URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/760>
4. Цифрова трансформація: переваги та основні напрямки. URL: <https://www.xerox.com/uk-ua/services/insights/shcho-take-tsyfrov-zats-ya-nav-shcho-vona-potr-bna>
5. Воржакова Ю. П. Сутність цифрової трансформації з різних позицій підприємців та науковців / Ю. П. Воржакова, О. І. Хлебінська // Економіка та держава. – 2021. – № 9. – С. 107-111

УДК 608.1/3 (075.347.77)

Лецишин Назарій

студент групи МВм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Склярів Руслан

кандидат технічних наук, доцент

доцент кафедри конструювання верстатів, інструментів та машин
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Nazarii Leshchyshyn

Student of the group MVm-51

Ternopil Ivan Pulyu National Technical University

Ternopil, Ukraine

Ruslan Skliarov

PhD (Engineering), Associate Professor

Associate Professor of the Design of Machine Tools, Instruments and Machines Department

Ternopil Ivan Pulyu National Technical University

Ternopil, Ukraine

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ СТОСОВНО ЗАХИСТУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ТА БАЗ ДАНИХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF UKRAINE REGARDING THE PROTECTION OF COMPUTER PROGRAMS AND DATABASES AT THE CURRENT STAGE

На сьогоднішній день важко знайти галузь, де б не використовувались комп'ютерні програми (КП) та бази даних (БД), вони стали невід'ємною частиною нашого повсякденного

життя. На ринку програмного забезпечення існує велика конкуренція, тому захист прав авторів на розроблені ними об'єкти інтелектуальної власності (ІВ) є важливим завданням. Багато компаній та індивідуальних розробників програмного забезпечення (ПЗ) несуть збитки через їх неналежний захист. Такий стан речей часто є причиною зниження, зі сторони останніх, мотивації до розробки нового, сучаснішого ПЗ.

Створення нових програм та БД, сучасного ПЗ є однією із складових, яка сприяє інноваційному розвитку ІТ-сфери, що в свою чергу буде мати позитивний ефект для розвитку різних галузей економіки, а також сприятиме цифровізації суспільства.

Захист КП та БД в Україні можливий як зі сторони авторського права, так і зі сторони дизайну, а також за допомогою засобів індивідуалізації товарів та послуг (рис. 1).

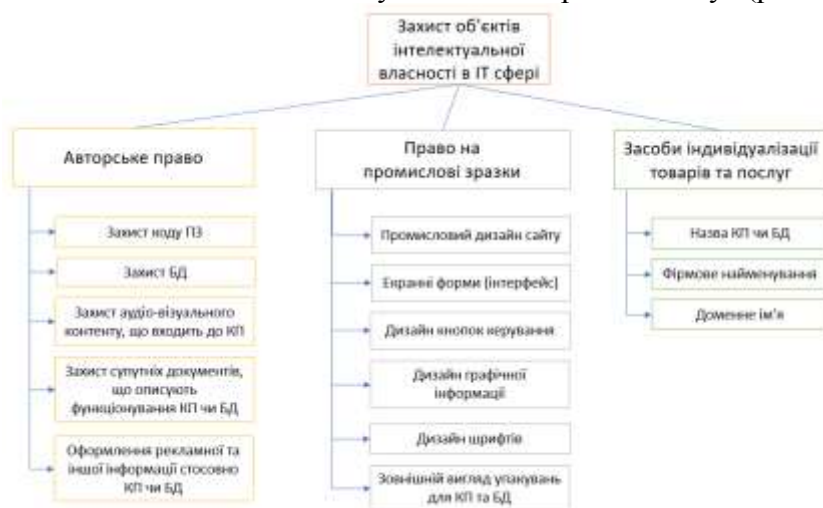

Рисунок 1. Реалізація захисту об'єктів інтелектуальної власності в ІТ- рішеннях

Законодавчі норми, в яких регулюються питання захисту КП та БД були прийняті в Україні ще в 1993 році, коли Верховна Рада ратифікувала Закон України «Про авторське право та суміжні права» №3792-ХІІ. За майже 30 років в даний закон були внесені різноманітні доповнення та нові норми. Так закон був змінений в 1994, 1997, 2003, 2010, 2019 та 2022 роках. Дані зміни мали під собою різне підґрунтя, так редакції Закону 1997 та 2010 були спричинені підписанням Україною міжнародних угод, а нововведення в редакціях Закону 2003, 2019 та 2022 року були спричинені розвитком нових інформаційних та цифрових технологій, та прийняттям Директив ЄС 91/250/ЕЕС та 96/9/ЕС.

З 01 січня 2023 року набрав чинності Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-ІХ [1]. Даний Закон повинен забезпечити ефективну охорону та захист прав авторів КП, БД та інтернет сайтів у відповідності до норм авторського права. Прийнятий Закон повністю скасував дію попередньої версії Закону «Про авторське право та суміжні права» № 3792-ХІІ.

Нова редакція суттєво розширила термінологію, особливу ту, яка стосується сфери інформаційних технологій. Ці Зміни знайшли відображення в Статті 1 даного Закону.

Слід відзначити, що питанням охорони комп'ютерних програм присвячена Стаття 20 даного Закону. В ній викладені цивільно-правові норми щодо захисту КП, а також наведені виключення з правил, щодо їх правового захисту.

Даний Закон в Статті 21 дає пояснення, які стосуються захисту баз даних. Дана стаття має 8 пунктів, в них зазначені умови надання правової охорони, а також вказані виключення з правил, крім того багато норм права викладені з позицій права особливого роду (*sui generis*). Також в даній Статті в п.7 вказано термін правової охорони БД, він може становити 15 років від дати її створення.

Вільному використанню КП та БД присвячені відповідно Статті 25 та 26 даного Закону, дано перелік дій, які можна здійснювати по відношенню до них, а також перелік того, що робити заборонено.

Закон визначає терміни правової охорони стосовно об'єктів авторського права. Дана норма викладена в Статті 31, вона не змінилась в порівнянні з попередньою версією закону. Захист об'єктів ІВ з точки зору авторського права відбувається за життя автора / останнього співавтора та триває 70 років від дати його смерті.

Однією із новацій даного Закону є Стаття 33, яка стосується норм захисту авторського права на об'єкти ІВ створені за допомогою комп'ютерних програм (штучного інтелекту). В п.б. даної Статті вказано, що такі об'єкти можуть охоронятися терміном до 25 років.

Заслуговують на увагу законодавчі норми, що стосуються захисту авторського права в мережі Internet, цим питанням присвячені Статті 55-58.

Також згідно чинного законодавства, а саме Закону «Про охорону прав на промислові зразки» від 23.12.93 року № 3770-XII [2], можна здійснювати захист окремих елементів КП та БД (їх перелік приведений на рис. 1).

Для захисту КП, БД та інтернет-сайтів можна застосовувати норми Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 року № 3689-XII [3]. Це можна здійснити за рахунок реєстрації їх назв в якості торговельних марок, також можна здійснити реєстрацію доменного імені, ці норми викладені в Статті 5 даного Закону.

Перелік використаних джерел:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
2. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 23.12.1993 року № 3770-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>
3. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 року № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3689-12#Text>

УДК 027.7:378

Панухник Олена

доктор економічних наук, професор
завідувачка кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЯК РЕЗУЛЬТАТ НАВЧАННЯ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ: ПОТРЕБА ПОВЕРНЕННЯ СТУДЕНТСТВА ДО ЧИТАННЯ КНИГ І ВІДВІДУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ FORMATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCES AS A RESULT OF STUDY AND RESEARCH: THE NEED FOR STUDENTS TO START READING BOOKS AND VISIT LIBRARIES

*Людина перестає мислити, коли перестає читати
Дені Дідро*

У зв'язку з інтеграцією технологій у всі сфери життя людини, зокрема, в освітню та наукову, особливого значення набувають комунікативні компетенції та можливості студентів